БЕЛАРУСЬ

Штадзенная політычна-эканаміцкая і літэратурная газэта

пад агульным кіраўніцтвам Язэпа Лёсіка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ II.

Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 20 р. без перас. 17 р.

АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца ва ўсіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.

Газэта выходзіць штадня, апроч дзён пасьвяточных.

Рэдакцыя і Кантора: Менск, вул. Міцкевіча, Беларускі Дом (б. Юбілейны).

Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад.

Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны і з адрэсам аўтара.

Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦАНА 1 МАРК.

№ 59 (115). Менск, Серада 17 сакавіка 1920 г. № 59 (115).

Беларусь не павінна быць коленіяй.

З таго часу, калі Беларусь страціла сваю дзяржаўную незалежнасьць, яна абярнулася ў колёнію, ня глядзя на тое, да каго яна была далучана. Багацьці Беларусі, яе выгодные вадзяные дарогі і блізкасьць да прамысловых цэнтраў зрабілі тое, што Беларусь была аднэю з самых карысных і даходных частак Расійскай імпэрыі. Дзеля таго што яна выяўляла сабою „заходнюю акраіну,“ яе абярнулі ў колёнію, з якое толькі вывозілі. Разумные эканамісты Расійскай імпэрыі разумелі, што ня вечна Беларусь можа аставацца складанаю часткаю, і дзеля гэтага стараліся як найбольш вывезьці з яе сырцу. Усякая колёнія дае вялікіе прыбыткі, бо сырэц, у большай частцы належачы дзяржаве (скарбовые лясьніцтвы і т. п.), каштуе вельмі танна; а здабыцьцё і вываз яго, пры адсутнасьці на месцы абрабляючай прамысловасьці і пры дастачы вольных рабочых рук, гэтак сама абходзяцца ня вельмі дорага.

Аб стварэньні на месцы прамысловага цэнтру з прадпрыемствамі, якіе-б перараблялі мясцовы сырэц, не магло быць і гутаркі: толькі самае найпатрабнейшае ішло на патрэбы мясцовай вельмі беднай прамысловасьці. Імпэрыялістычнай Расіі гэта было карысна. На Беларусі была саўсім нязначная кляса пролетарыяту, ня было і буржуазіі, з якою прыходзілася лічыцца, напрыклад, у Велікаросіі і царскаму ураду. Праўда, прыватная ініцыятыва пасьпела за апошні час стварыць невялікую прамысловасьць. Зьявіліся серцічные, папяровые фабрыкі, шкляные і ганчарные заводы, лесапілавальні. Аднак, гэтая прыватная прамысловасьць не карысталася протэкцыяй дзяржавы, з ею лёгка вяла конкурэнцыю цэнтральная Расія і недалёка ляжачы захад. На вялікую радасьць казённых эконамістаў, якім патрэбны былі беларускае дзераво, дзёгаць, смала, лён, шэрсьць, але не беларускіе серпічкі, гліняная пасуда, мануфактура і т. п.,—прамысловасьць Беларусі занепадала. Беларусь давала вялізарные прыбыткі Расіі ў замен на нацыянальны уціск, эконаміцкае рабство. Беларускі селянін, у якога забіраўся лес, дорага плаціў за сякеру, якою ён гэты-ж лес высякаў...

Спраўные цэнтралісты заўсюды лёгка знаходзяць цесную сувязь між колёніяй і эксплёатуючым яе цэнтрам. Гэтак, нядаўна ўсе урадовые і вольнадумные расійскіе эконамісты паказвалі на цесную, неразрыўную эконаміцкую сувязь Расіі і яе „заходніх акраін“. Цяпер аб гэтым гавораць ня менш шчыра нованароджаные урадовые і неурадовые эконамісты Польшчы.

Беларусь і далей астаецца колёніяй, знаходзіцца ў залежнасьці ад таго ці іншага цэнтру.

Але гэтакі стан рэчы ня можа трымацца доўга. Багацьці краю, ад бесталковага і неабмяжованага вывозу памяншаюцца і трацяць матар'яльную сілу,—край бяднее. З такім станам рэчы канечне патрэбна змагацца. Але як?

Цяперашняе эконаміцкае становішчо Эўропы нам спрыяе. Цяпер у краёх, патрабуючых сырцу, пануюць вялікіе непарадкі. Эконаміцкі апарат за час вайны папсаваўся. Яго прыдзецца ствараць нанова. У гэты мамэнт мы павінны стварыць у сябе такі гаспадарчы лад, пры якім увесь сырэц будзе аставацца ў нас на месцы і тут будзе перарабляцца. Стварыўшы такіе варункі, мы будзем мець магчымасьць у самы кароткі тэрмін абагаціцца вялікай мясцовай прамысловасьцю. У нас на гэта ўсяго даволі і матар'ялу для будоўлі, і апалу, і сырцу. Толькі патрэбна ініцыятыва, трэба толькі выкарыстаць адпаведны мамэнт. Капіталістаў у нас на Беларусі цяпер досыць многа. Але няпэўная політычная сытуацыя і тая эконаміцкая бесталкоўшчына і спэкуляцыя якіе стварыліся дзякуючы ваенным падзеям, рабунковаму зьніштажэньню і бязьмернаму вывозу сырцу ўсімі, хто ў апошніе часы пабыў на Беларусі,—саўсім зьнішчылі ў нас клясу паважных прадпрыемцаў, людзей з ініцыятываю. Цяпер іх будуць яшчэ выціскаць прадпрыемцы заходніе, карыстаючыся падтрыманьнем і протэкцыяй. Дзеля гэтага на мясцовые прыватные капіталы няма чаго рахаваць. Карыснымі нам могуць быць толькі чужаземные капіталы, і іх канечне трэба прыцягнуць сюды.

Другі спосаб дзеля разьвіцьцья мясцовай прамысловасьці і самы радыкальны — гэта арганізацыя вытворчай коапэрацыі. Апошняя ў нас саўсім неразьвітая. А тым часам, цяпер яна мае вялікую вагу ў справе разьвіцця прамысловасьці. І яе мы павінны скарыстаць. Вытворчую коапэрацыю, як паказала практыка, лягчэй стварыць пры спажыўнай. Яна разьвіваецца вельмі скора, яна лёгка захапляе тые галіны прамысловасьці, якіе не заўсюды можа выкарыстаць прыватная ініцыятыва. Яна, ўрэшце, мае магчымасьць злучыць у моцную арганізацыю паасобных рамесьнікаў і кустароў. На вытворчую коапэрацыю, на яе разьвіцьцё па Беларусі трэба зьвярнуць асаблівую увагу.

Беларусь не павінна быць колёніяй, яна не павінна быць толькі крыніцаю прыбыткаў тым ці іншым гаспадаром з цэнтру. Беларуская буржуазія, беларускі работнік павінны дапасаваць свае капіталы і працу да мясцовай прамысловасьці. Тагды лягчэй мінецца спэкуляцыя, безрабоцьце, шкадлівая эксплёатацыя нашых багацьцяў. Трэба паставіць разумную, карысную прамысловую арганізацыю.

Барацьба за эконаміцкае вызваленьне гэтак сама важная, як і барацьба за нацыянальнае і дзяржаўнае вызваленьне. Бяз першага ня можа быць другога і трэцьцяга.

Гэта павінны помніць і разумець сьвядомые беларусы. Хто любіць Радзіму і хто пачувае сябе здольным да гэтай цяжкай працы, павінен пачаць яе, помнячы заўсюды, што Беларусь ня можа і не павінна быць больш колёніяй.

Л.

Творчасьць і хаос.

Народы б. Расійскай імпэрыі ад 1906 г. да 1920 г. прайшлі цэлы цыкль політычнага і соцыяльнага жыцьця. Ад дыктатуры самадзержца да „дыктатуры пролетарыяту“.

Вайна ўжо зрабіла глыбокіе перамены і ў эканоміцы і ў псіхіцы людзей. Усе старые багі былі скінуты і спалены, як у Ізраіля каля Сінаю. На месцы іх паставілі новых бальшавіцкіх ідалаў і складаюць ім новые хвалебные гымны. „Усё мы ўзялі, ўсё мы падзялілі, няма над намі улады, апроч нас саміх“.

Але элемэнтаў да братэрства, роўнасьці і слабоды ня было ў нутры „самадзяржаўнай масы“. Зрабіўся звычайны салдацкі спосаб—дзяльба вайсковай здабычы ад „буржуяў і кулакоў“. На гэтым усё брацтво скончылося. Потым знашоўся і новы камісарскі біэун, каторы аказаўся даўжэйшы за царскі.

У нас тут быў „мітынгуючы фронт“ К[illegible]ского, і знашоўся цэлы корпус мітынговых эс-эраў з „земгусараў“.

Мы шануем старых народавольцаў, каторые ўсё сваё жыцьцё палажылі для ідэі, але гэтых „армейскіх і земгусарскіх“ хвалькоў залічаем да гатунку людзей пад назваю—„мы аралі!“

Беларусь і мітынгі.

Армія і тыл стаялі на Беларусі. У гарадох, мястэчках, вёсках сходкі былі несканчоные; народ слухаў і слухаў. З гатага была і карысьць беларусам: сьветапагляд быў расшыраны, былі адчынены вялікіе пэрспэктывы.

Пад канец ужо сяляне з'орыентаваліся ў праграмах і дарасьлі да іх крытыкі. Аратарам стала цяжэй, часамі іх заганялі ў пот.

Прышлі немцы. Армія іх тагды яшчэ не развалілася. Гэта напаказ быў адзін парадак і арганізацыя. Гэта быў „вясёлы рогат“ з бальшавікоў. Калі посьле немцаў зноў вярнуліся камісары з манерамі „царскага акалодачнага“, то ўжо „камуція“ на вёсцы і ў маёнтках не магла завабіць нашага селяніна-гаспадара на бальшавіцкую пляцформу. Вярнуўшыся назад, бальшавікі былі ўжо начальствам, ужо набраліся ўсяго гонару самадзяржаўнай улады і нічым ня розьвіліся ад старых царскіх чыноўнікаў.

Комуна і галадоўка былі выгнаны з Беларусі новай нацыянальнай сілай—польскімі легіёнамі.

Вучыцелі нацыяналізму.

Польскіе легіёны зьдзівілі ўсіх сваею моцнаю нацыянальнай сувязьзю, сваім заміляваньнем да бацькаўшчыны і вялікім нацыянальным гонарам. Гэты сьвежы вецер павееў чым-сь новым. Пад яго павевам беларускае нацыянальнае пачуцьцё паднялося. Зразумелая рэч, што народ, змучаны 4-х гадовым фронтам і ўсімі цёмнымі рэчамі, якіе робяцца пры вайне, наракае і праклінае, але вайна скончыцца, і ўсё гэта пройдзе. Палякі зрабілі нас нацыяналістамі. Цяпер так званая „крэсовая эндэцыя“ і розные „стражы“ працуюць на нашу, беларускую карысьць. Чым больш яны заганяюць пад польскасьць, тым больш прыбывае нашага полку.

Усякая зьява, разьвіваючыся, даходзіць да свае антытэзы. Нам карысьць, а польскасьці—няма ведама.

Арганізацыя краю.

У завірусе, якая тут адбывалася і адбываецца, арганізавацца цяжка было. Калі спытацца, які слой народу тут мацней злучыўся, можна ўсё такі сказаць, што беларусы. Яны трэцьці год ужо маюць тую самую Раду, выбраную на Конгрэсе 17 сьнежня 1917 г.

Каго стараліся найбольш распыліць усе окупацыі? Заўсюды беларусаў. Усё ж такі ў самай глухой вёсцы кожная баба пытаецца: „Ці будзем мы пад Польшчай, ці пад Беларускай Радай?“

Жыды на Беларусі.

За беларусамі ідуць, па сваёй злучнасьці, жыды--нашая гандлёва-прамысловая кляса. Пры ўсякай зьмене політыкі яны найбольш дастаюць бяды. Чым больш іх прыціскаюць, тым большай згоды яны трымаюцца. Левые іх партыі больш інтэрнацыянальные і цягнуць да расейскай культуры. Арганізацыі сыяніцкая і так званых ортадоксаў і вясковые жыды любяць сваю другую бацькаўшчыну—гэты край—і зжыліся з беларускім народам.

Каталіцкі клір.

Каталіцкі клір — самая дысцыплінованая і уплывовая група. Большая іх частка—полёнізатары. Цяпер ім на дапамогу прышла дзяржаўная сіла. Але ўжо ёсьць значная частка ксяндзоў-беларусаў, іх уплыў расьцець, імі пачынаецца арганізацыя маладых клерыкаў, у значнай большасьці беларусаў. Там, гдзе каталіцкае насяленьне густое, ксяндзы - дэнацыяналізатары могуць мець некаторы уплыў пры розных выбарах. У другіх мясцох яны не адыграюць ролі.

Праваслаўны клір.

Роля праваслаўнага кліру пры царызьме была ўсім вядома: русафікацыя. Ён быў начэньнем у руках расейскага ураду, адным з спосабаў русафікацыі. Цяпер гэтая функцыя ў адносінах да Польшчы перайшла да ксяндзоў полёнізатараў. Беларускаму праваслаўнаму кліру адчынілася такая дарога, на якой ён стаяў у час В. Княжства Беларуска-Літоўскага, гэта дарога з сваім народам. Духавенство праваслаўнае да гэтага яшчэ не падгатавано.

Памешчыкі на Беларусі.

Памешчыкам на Беларусі рэвалюцыя добра далася ў знакі, зруйнаваўшы гаспадарку. Цяпер гэта самая моцная кляса. Іх трохі пудзіць зямельнае пытаньне. Сойм на іх нагоняе холаду. Беларусы іх ня любяць, як дэнацыяналізатараў.

У іх вольнага (зваротнага) капіталу няма, але ёсьць асноўны — зямля. Яны скора згуртуюцца ў эконамічна-моцную арганізацыю і пастараюцца адбудаваць гаспадарку. Значэньне іх будзе больш культурнае, як політычнае. Свае „хлебные і мясные фабрыкі“ яны здолеюць за 3—4 годы пусьціць поўным ходам, апрача тых, каторые прагульваюць грошы ў Варшаве, альбо служацьураднікамі.

А. У.

Пераварот у Нямеччыне.

Праца контр-рэвалюцыі.

У працягу некаторага часу ў Гэрманіі пашырала энэргічную працу правая кліка, дзеяльнасьць каторай была накіравана к пераваропу і каторая старалася прыцягнуць для гэтае мэты ваенные кругі, контр-рэвалюцыянэрам удалося перацягнуць на свой бок каля 8 тысячаў салдатаў. У зьвязку з гэтым арыштованы дырэктар упраўленьня зямельных спраў, фон Кап і капітан Пабст.

Перагаворы ураду з контр рэвалюцынэрамі.

Урад Баўэра хацеў спыніць насуваньне контр-рэвалюцыйных войскаў, але гэта яму не ўдалося. Контр-рэвалюцыянэры паставілі ураду ультыматум з 4 пунктаў: 1) стварыць новы габінэт з спэцыялістаў, 2) назначыць замест Носкэ каго небудзь з гэнэралаў, 3) амністыя Капу і другім арыштованым, 4) амністыя салдатам брыгады Эрхардта. Урад адкінуў усе прапанаваньні і выдаў маніфэст, заклікаючы ўсіх рабочых Гэрманіі да забастоўкі.

Заняцьце контр-рэвалюцыйнымі войскамі Бэрліну.

13 сакавіка контр - рэвалюцыйная брыгада Эрхардта ўвайшла ў Бэрлін з чорна-чырвона-белымі сьцягамі. Урадовые войскі зусім не змагаліся; усе урадовые установы заняты контр-рэвалюцыянэрамі.

У той час урад сабраўся на нараду і пастанавіў зьняць свае войскі з вуліц і выехаць з Бэрліну.

Лёс ураду.

А 8 гадзіне раніцаю прэзыдэнт рэспублікі, Эбэрт, пакінуў замак. Міністар Носкэ ўцёк з Бэрліну. Выдан прыказ аб арэшце Эрцбэргера, але ён схаваўся. Міністар-прэзыдэнт Прусіі, Гірш, і міністар юстыцыі, Шыфэр, арыштованы.

Новы урад.

Канцылярыя рэспублікі выдала маніфэст аб тым, што стары урад болей ня існуе. Улада пераходзіць да галоўнага управіцеля, Капя. Міністрам абароны і камандуючым войскамі назначаецца гэнэрал Лютвіц. Нацыянальны Сойм распушчан і яго пастановы абвешчаны ня маючымі сіламі.

Кап будзе дыктатарам. Маюцьсформаваць новы габінэт з спэцыялістаў. Бюро Вольфа паведамляе, што новы урад не рэакцыйны, а трымаецца лёзунгаў конституцыі.

Забастоўка ў Нямеччыне.

У зьвязку з пераваротам, соцыялістычные партыі і стары урад абвясьцілі агульную забастоўку.

Забастоўка адбываецца бяз згоды паміж рабочымі. У Бэрліне спакойна. Найбольш рэвалюцыйны настрой у Франкфурце-на-Майне.

Міравые перагаворы.

Асновы польскіх міравых умоваў.

Дапішчык „Journal'ю", Сьцяпан Аўбац, гутарыў з міністрам заграгічных спраў п. Патэкам. Подлуг слоў п. міністра, міравые перагаворы можна лічыць распачатымі. Цяпер апрацоўваюцца умовы і асновы, на якіх будуць апірацца пертрактацыі; яны будуць безадкладна комунікованы дзяржавам Антанты.

Галоўная аснова ёсьць граніца да 1772 году; яна апіраецца на трох пунктах: на поглядзе--гістарычны, моральны і правовы.

З гістарычнага погляду—ёсьць права на граніцы, якіе трымаліся чатыры сталецьці.

Моральнае права апіраецца на тым, што падзелы Польшчы былі гістарычным гвалтам, у Польшчы былі праз нарушэньне ўсіх міжнарадовых правоў сілаю забраны яе землі. Ня можа ўтрымацца той стан рэчаў, каб адабранае засталося ў руках гвалтоўнікаў.

З погляду правовага ясна так сама, што захопнік ня мае ніякага права трымаць для сябе заграбаваны праз нелегальны чын, часовай фізычнай пераваге, рэч.

Адсюль і выходзіць главная засада дамаганьня дэзанэксыі ад Расіі.

Верная сваім традыцыям вольнасьці, Польшча стаіць на тым, каб лёс гэтых земляў вырашылі самі жыхары.

Савецкі урад запрапанаваў мір Фінляндыі.

„Temps" паведамляе, што 6 сакавіка фінляндзкі урад заявіў савецкаму, што ўсходняя Карэлія ніколі не належыла да савецкай Расіі, і яе насяленьне хоча належыць да Фінляндыі.

Чычэрын адказаў, што савецкіе войскі ніколі не окупавалі Карэліі, калі яна знаходзілася ў руках фінляндцаў. Чычэрын прапануе распачаць міравые перагаворы.

Літоўская і чэха-славацкая дэлегацыі ў Маскве.

„Berlingske Tidende" паведамляе з Коўны: Гэтымі днямі прыбыла ў Маскву літоўская дэлегацыя з Коўны. Паводлуг урадовых вестак, дэлегацыя мае мэтаю перагаворы аб менцы палоннымі. [illegible]-праўдзе-ж яе заданьнем ёсьць прыгатаваньне міру з Расіяй. Адначасна з гэтакімі намерамі прыбыла ў Маскву і чэхаславацкая дэлегацыя.

Аб становішчы ў адносінах да Расіі.

З Вашынгтону паведамляюць, што урад Злучаных Штатаў апрацоўвае ноту да саюзьнікаў з прапазыцыяй апошняга выяўленьня становішча ў адносінах да Расіі.

На пасяджэньні Лігі Народаў гаварылі аб выбарах членаў камісіі, якая подлуг пастановы Вышэйшай Рады, павінна ехаць у Расію. Пастаноўлено, што для кожнай дзяржавы будзе вызначаны адзін камісар, а лік тэхнічных дарадчыкаў будзе неабмежаваны.

Аб Бесарабіі.

„Journal des D'ebats" паведамляе, што Вышэйшая Рада пастанавіла апошняе рашэньне ў справе Бесарабіі уладзіць міравым чынам паміж Румыніяй і савецкай Расіяй.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 14—III.

У стычках разьведачных партыяў к поўначы ад Дрысы ўзята нашымі войскамі 18 палонных. Посьле адважнага бою ў раёне Шацілак усе варожые атакі былі адбіты. Бальшавікі панесьлі вялікіе страты.

У паўднёва-ўсходнім напрамку ад Наваград-Валынску, нашы войскі адбілі варожые атакі, ўзяўшы пры гэтым адзін кулямёт. У раёне Астраполю і Старой Сіняві нашы заставы кулямётным агнём прымусілі к адступленьню варожые дазоры.

Чырвоные войскі пераважнымі сіламі атакавалі нашы позыцыі к усходу ад Новае Ужыцы. Посьле адважнага бою, ня гледзячы на пераважные сілы праціўніка, усе атакі яго былі адбіты. Паводлуг дабавачных вестках, нашы трофэі на Прыпяці, апроч тых, аб каторых паведамлялося, складаюцца яшчэ з 20 маторных лодак і 20 малых паравых параходаў.

Некалькі жалезнадарожнікаў-палякоў прыехалі з Речыцы ў наш бок на добрым амэрыканскім паровозе.

Паустаньне у Ірляндыі.

КОПЭНГАГЕН, 12—III. З Лёндану паведамляюць, што поліцэйскі камісарыят у Гугунстоне ў Ірляндыі 10-га сакавіка ўзарваны ў паветро. Ірляндзкіе паўстанцы забралі зброю і амуніцыю, якіе там былі.

Як паведамляюць з Дубліну, бязладзьдзі, якіе пачалі сінфэйнэры, ідуць далей.

Міністэрскі крызыс у Францыі.

ЛІОН, 13—III. Подлуг інформацыі „Petit Parisien", увесь габінэт міністраў мае падаць у адстаўку, ў самым хуткім часе.

Адстаука італьянскага габінэту.

ПАРЫЖ, 13—III. З Рыму паведамляюць: Нітты павядаміў аб адстаўцы некалькіх членаў габінэту. Ўсе міністры, з прычын політычнай сытуацыі, перадаюць свае портфэлі на рукі старшыні міністраў, Нітты.

Політычные весткі.

У Цэшынскай Сілезіі.

„Ostrawsky Dzieinik" паведамляе, што коаліцыйная камісія, з прычын непарадкаў у Карвінскім округу увяла ва ўсей Цэшынскай Сілезіі асадное палажэньне.

Для спыненьня пануючага безладзьдзя коаліцыйная камісія пастанавіла павялічыць міжнародны окупацыйны атрад.

Амэрыка аб міры.

Венскае бюро карэспандэнтаў паведамляе з Вашынгтону, што Дэпартамэнт Штатаў распаўсюджвае погаласку, нібы Злучаные Штаты маюць намер ухіліцца ад справы міравой конфэрэнцыі.

Забастоўка ткачоў у Францыі.

Забастоўка ткацкіх працаўнікоў абхапіла Рубэ, Туркуан і суседніе мясцовасьці.

Украінская місія ў Бэльгіі

Подлуг паведамленьня газэты „Nation Belge", мэтаю украінскай місіі ў Бэльгіі ёсьць дабіцца прызнаньня незалежнасьці Украіны, а так-сама пазнаёміць саюзьнікаў з становішчам Украіны якая мае шмат збожжа. 4903 украінскіе коапэратывы гатовы зараз-жа выслаць без адкладу цукар, збожжо і сырэц.

Японцы і бальшавікі.

Памоцнік камісара заграгічных спраў, Янсан, які знаходзіцца ў Іркуцку, перадаў галоўнаму японскаму камандаваньню міравую прапазыцыю.

У Польшчы.

Соцыялістычная конфэрэнцыя.

У Рыгу выехалі прадстаўнікі П. П. С., дэп. Недзялкоўскі і Земенскі, каторые прымуць учасьце ў соцыялістычнай конфэрэнцыі Латвіі, Эстоніі, Фінляндыі і Літвы.

Такая самая конфэрэнцыя адбудзецца і ў Варшаве 20 г. м.

Пагроза агульнай забастоўкі.

На сходзе Рады профэсыянальных саюзаў, пасьля дэтальнага разгляду пытаньня аб мілітарызацыі электрычных фабрыкаў у Варшаве, была выбрана дэлегацыя, якая была ў старшыні рады міністраў і вымагала адмены ўсіх рэпрэсыяў.

Калі вымаганьні рабочых ня будуць выпаўнены, тады Рада аб'явіць агульную забастоўку.

Забастоўка на чыгунцы.

Забастоўка цягнецца толькі ў Галіцыі.

У вокругу радамскай дырэкцыі забастоўка спынена.

У Варшаўскім вокругу забастоўкі зусім ня было.

Кракаўскіе цягнікі даходзяць да Чабіні.

Панская сучка.

(Апавяданьне з часоў паншчыны).

I.

— Ах, гэткае няшчасьце, гэткае няшчасьце, мой пане!—казаў князь Вішнявецкі графу Пшэзьдзецкаму і знэрваваны абтрахнуў над залатою, мастацкае работы, попелкаю ароматную гаванскую цыгару.

Абодва пасмактавалі з келіхаў віно, сядзелі ў магнацкім чорнадубовым габінэце ля шугаючага каміну.

— О, так, так, каханы пане,—падслужна патураў госьць:—я чуў, вы далі за сучку нязвычайную цану, як у байцы!

— Але-ж не, пане мой! Ня надта ўжо й дорага. Я адступіў Любамірскаму за маю гаротную Дэзіньку чатырыста душ падданых. Эг, у выселках, пане, жылі, у ройстах, рогам убіўшыся ў Любамірскіе насыпы. Ну, колькі сем'яў перагналі бліжэй сюды, а тых астатніх, з кавалкам балота, я адступіў суседу за Дэзі. Ды не ў цане той справа, пане мой! А не ў цане! То-ж гэткая страта...

— О, так, так, каханы пане!

— Няхай аджывяць мне маю Дэзі, і я кіну за гэта ўдвойчы, ўтройчы болей—колькі хочаце!—сем'яў. Але-ж яна—няжывая. Сканала мая галубка ўдосьвета, гадзіне ў чацьвёртай, пане мой. Ніякая вэтэрынар'я не дала тут рады. Профэсар Ром экстрэна выслаў мне свайго лепшага памагачага—доктара Монжэню. Той даў надзею, што Дэзінька напэўна ачуняець, і я меў тое безгалоўе, пусьціў яго назад, не пачакаўшы лепшае гадзіны. Мой уласны вэтэрынар... але не! я не магу спакойна казаць аб ім.

І князь паплёскаў у ладкі.

Нячутна адчыніліся вялізные дзьверы, нячутна, як здань, даўся на вочы добраабразны, з сівымі бакенамі і ў золатам вышыванай фамільнай ліўрэі, камэрдынэр.

— Хлоп слухаець яснавяльможнага пана.

— Скажы камісару, пану Міхалу, што вэтэрынара Будзьку здаём у войско за нездольнасьць у яго адмысловай працы. Выправіць заўтра ўраньні.

Грабя Пшэзьдзецкі быццам меўся нешта сказаць, але, як на тое, дапіваў віно, ён зацягнуўся дымам і закашляўся, а ў той час камэрдынэр пашоў.

— Дэзі, Дэзі!—засягаў князь з кута да кута.—Бач, мой пане, арадзілася яна ў Англіі, і радавод яе ня горшы, чымся якога літоўскага шляхціца з драбнейшых. О! Прывёз яе бацька Любамірскага, нябожчык пан Ксавэры, хай сьвят ляжыць. Ах, і што-ж то быў за знаўца і цаніцель! Сынок цяпер старанна абкругляець валадарство, але пары слоў ня зьвяжаць, блазень у сабачых справах. І вось я дастаў ад яго Дэзі. Яна прышла ў мой дом. Пане! я-ж дрыжэў над ёю, я-ж яе кукобіў... Заўша спала яна, мая галубка, ля маіх ног. І навошта мне было зводзіць яе з сабакам Сангушкі? Скажыце, пане мой, навошта, а? Ці-ж гэткіе далікатные, гэткіе кволые стварэньні Пана Бога прызначаны быць маткамі? Вось я бачу, яна ўся ў маіх вачох. Памятаеце, пане? Якая плястыка, а! Якое прыгажство правільных ліній! Якая духоўная выразнасьць кожнага мускулу! Якая няўмірушчая, клясычна скульптурная гармонія цела! А стойка! А як яна мяне любіла! А, пане мой, скажу зусім без перавышкі... ці ў ва ўсёй Польшчы і Ліцьве быў калі сабака, лепшы за яе? Ай, Дэзі, Дэзі! На тых вялікіх ловах у Панятоўскага, дзе быў з сваім услаўленым сабакам кароль Прусаў, мая Дэзі была лепшай за ўсіх панскіх і каралеўскіх сабак...

— О, так, так, мой залаценькі пане! То-ж гэткіе Дэзі нараджаюцца ня вельмі часта сярод сабак, як гэніі і таленты сярод людзей,—казаў Пшэзьдзецкі.—А павжуся спытацца: шчанючочкі... яны засталіся жывые, Пан Бог хаваў?

— Так.

— Ну, то дзякаваць Пану Богу! Як мне здаецца, дык гора каханага князя павінно зьменшыцца надзеяй на шчанючкоў, Уважаю на тое, што яны-ж дзеткі слаўнай Дэзі. Ды й сабака Сангушкі, я ведаю, добры сабака. Гадок ці паўтара—і ў каханага князя будзе некалькі добрых Дэзі.

— Так, так... Засталіся сьляпенькіе, нядужые. Здохнуць.

— Зьмілуйцеся, мой каханы пане! Пры добрым а пільным даглядзе, пры належным клопаце ня могуць яны здохнуць,—выкачаюцца.

— Але, пане! Бач, яны навет лактаць ня здолеюць, ім трэба ссаць.

— Рацыя, рацыя, мой каханы пане. Адылі-ж ведаю некалькі выпадкаў, што зьвераняткі, пакінутые ў гэткім стане, гадаваліся.

— Ну, хто заступіць ім Дэзі? Ніхто!

— Так, гэта рэч няпростая. Але памяркуем...

Грабя ўзяў зялезны кіёчак і біў вугальле ў каміне. Чырвоны водбліскківаўся на яго вялікай і магутнай фігуры з панскай важнай самавітасьцю, на яго лявінай шэвелюры валасоў. Даўгіе вусы з гонарам віселі па бакох вуснаў, што грэбліва, папанску выпіналіся!

— Мне прышло ўдум штосьці добрае, мой каханы пане—сказаў ён і павярнуўся бялей у бок гаспадара:—сяньні на паляваньні стары палясоўшчык пераказаў мне цікаўную прыгоду. Можа—казка, можа—не. Спазьнілася адноўчы ў полі мужычка з дзіцёначкам. Мядзьведзь злавіў яе і прыцягнуў у сваю мярлогу. Быў удавец,—мядзьведзіца яго здохла, пакінуўшы дзяцей,—дык залучыў бабу, каб была ў яго за гаспадыню. Баба выкэрміла медзьвянят разам з сваім дзіцёнкам. Мядзьведзь, як рыцар, дбаў аб усёй сямейцы, прынасіў мёду, хлеба і ўсяго, што задавалася сьцягнуць на полі ў мужыкоў, у вульлях, у зямца і абыдзе. Калі медзьвяняты падрасьлі, добры іх бацька пусьціў тую мамку на волю, навет паднасіў, кажуць, яе хлапца да самага поля.

У Літве.

Умовы міру літоўцаў.

Літоўскі урад выставіў гэтакіе умовы міру з Польшчай: Прызнаньне Польшчай незалежнасьці Літвы з сталіцай у Вільні; перад заключэньнем вайсковай конвэнцыі з Польшчай, Польшча выводзіць свае войскі за дэмаркацыйную мяжу Фоша; зараз-жа посьле падпісаньня конвэнцыі Польшча аддае Літве Вільню і землі на поўнач ад Дзьвінску, на ўсход ад Вілейкі і на поўнач ад Ліды; Польшча заключае з Літвою лагавор у справе адміністрацыі літоўскіх зямель, якіе застануцца надалей пад Польшчай; усе дагаворы паміж Польшчай і Літвою падлягаюць кантролю і абароне Саюзу Народау.

Усе зазначаные ў гэтых умовах землі—беларускіе, а дзеля гэтага вельмі добра, што бойкай карове Бог рог не дае.

Адмена ваеннага стану.

З 1 сакавіка па ўсёй тэрыторыі Літвы зьняты ваенны стан; выключаецца толькі 30-ці—кілёмэтравы пасак па дэмаркацыйнай лініі, а так сама лініі залезнай дарогі, але перадвыбарные сходы ня могуць быць забаронены і на гэтай тэрыторыі.

Выбары ў Устаноўчы Сойм.

„Lietuwa“ паведамляе, што літоўскі урад папоўніў уставу аб выбарах устаноўчага сойму, даючы вайсковым права учасьця ў гэтых выбарах.

На Украіне.

Становішчо на Украіне.

„Громадська Думка“ зьмяшчае інтэрўю з асобай, якой можна верыць, уцёкшай ад бальшавікоў з Кіеўскага району. Подлуг слоў гэтае асобы, адносіны вёскі к бальшавіком—не выяўляюцца. Сяляне добра ўзброены і рыхтуюцца весьці барацьбу з аружжам у руках з усякім, хто папрабуе рэквізаваць хлеб. Бальшавікі, ў сваю чаргу, распаўсюджываючы свой уплыў у краі, зьяўляюцца ў вёскі толькі значнымі атрадамі. Асобных чырвона - армейцаў нідзе ня відаць. Валасьцёў на Украіне ня істнуе, замест іх створаны незалежные аўтаномные „рэспублікі“. На чале гэтых рэспублік стаяць рады, як заканадаўчая ўлада, і. т. з. старшыны, падначальные радам; гэтые старшыны выяўляюць сабою выканаўчую ўладу. Найбольшым уплывам сярод насяленьня карыстаюцца народные настаўнікі.

На Украіне ходзяць царскіе рублі і „грыўны“; іншых грошай сяляне не баруць; царскі рубель катыруецца па цане ў чатыры „грыўны“.

Ліквідацыя украінскай улады

„Громадська Думка“ праз свайго варшаўскага дапісчыка паведамляе, што украінская улада ў Камянцы ўжо ня істнуе. Ёсьць там „яшчэ і галоўна упаважны ураду У. Н. Р. мін. Агіенка, ёсьць губэрскі камісар і павятовые украінскіе улады, але яны ня маюць значэньня. Усе адміністрацыйные установы забрала польская окупацыя.

У савецкай Расіі.

Узрост і разьвіцьцё Маскоўскіх коапэратываў.

Маскоўскіе коапэратывы граюць вялікую ролю ў гаспадарскім жыцьці савецкага ураду. Перад імі адчыняецца цяпер шырокае поле і на міжнародным сусьветным рынку. Узрост і разьвіцьцё гэтых коапэратываў падняўся значна за час вайны. Яшчэ ў 1913 г. мелі яны 3 мільёны рублёў абароту, ў 1914 годзе ўзраслі да 10 мільёнаў рублёў, 1915 г. мелі больш чым 20 мільёнаў, у 1916 г. каля 100 мільёнаў, у 1917 г. бадай 212 мільёнаў. Абслужывалі яны амаль 50 мільёнаў людзей. У 1917 г. лік сяброў гэтых коапэратываў стаў да 1/3 часьці насяленьня ўсей Маскоўшчыны.

Настрой рабочых у савецкай Расіі.

Як зьмяніўся погляд рабочых масаў на савецкую уладу, гэта можна ўглелзіць з былых фактаў, чуткі аб якіх часамі далятаюць да нас.

На многіх фабрыках, якіе знаходзяцца ў цэнтральных губэрнях, рабочые ўжо вынясьлі пастановы, каб вярнуць былых уласьнікаў прадпрыемстваў дзеля павялічэньня вырабу. Між іншым, рабочые Прахораўскай мануфактуры энэргічна ўсталі бараніць незалежнасьць асобы ўласьніка прадпрыемства, Прахорава, які працуе на фабрыцы звычайным рабочым. Бальшавікі арыштавалі яго, але рабочые ўчынілі грандыёзную дэмонстрацыю, вымагаючы, пад пагрозаю разгрому савету, вызваленьня. Іх вымаганьне было здаволена. Настрой рабочых вельмі прыгнецены. Рабочые масамі пакідаюць савецкую службу, шмат якіе з іх ідуць па вёсках і агітуюць проціў савецкай улады.

Беларуская справа.

Уход беларускага старшыні міністраў.

Беларускае бюро друку паведамляе: з прычыны нявыдачы польскім урадам паспартоў і фактычнай немагчымасьці пры гэтай сытуацыі кіраваць беларускай заграгічнай палітыкай, старшыня Рады Міністраў Беларускай Народнай Рэспублікі п. Антон Луцкевіч 28 лютага паслаў Беларускай Радзе ў Менску заяву аб адстаўцы.

Тарас Шаучэнка.

Паэта нядолі і протэсту.

(На 59-ы год сьмерці песьняра Украіны).

Шаўчэнка быў сын селяніна часоў паншчыны. У дзіцячых летах, заставўшыся сіратою, бяз бацькі і маткі, ён сам упрасіў мясцовых настаўнікаў, каб навучылі яго чытаць і пісаць. Вельмі разьбітны розумам і надта здольны хлапчына, ў кароткі час навучыўся ён пісаць і чытаць, а гэтак сама рысаваць і навет маляваць.

Здольны і разважны хлопец спадабаўся пану свае роднае вёскі, Энгельгарду. Пан зрабіў яго сваім лёкаем. З панам едзе малы Шаўчэнка да Варшавы, гдзе карыстае з усякай магчымасьці, каб вучыцца далей.

З дазволу свайго пана ён пачынае вучыцца малярству ў вядомага тагды артыстага-маляра Лямпегі. З Варшавы едзе з Энгельгардам да Петарбургу, гдзе вучыцца малярству ў Шыраева. Шыраеў вызыскуе малога вучня, загадваючы яму маляваць на заказы дамавые дахі і парканы. Пры гэтакай рабоце яму мала заставалася часу для навукі артыстычнаму малярству, і ён маляваў і рысаваў толькі ўночы.

У часе побыту ў Петарбурзе шчасьце ўсьміхнулося Шаўчэнку. Сваімі здольнасьцямі ён зацікавіў тагочасных выдатнейшых людзей, каторые прасілі Энгельгарда аслабаніць Шаўчэнку ад паншчыны. Пан запрасіў выкупу ў суме 2500 руб. Вядомы артысты-маляр Брулаў зрабіў для гэтай мэты конкурс, намаляваўшы партрэт расійскага поэты Жукоўскага. Грошы, адтрыманые за партрэт, аддалі Энгельгарду, і Шаўчэнка на 24 годзе жыцьця стаў вольным чалавекам

Высокі дух поэты ня мог заставацца спакойным пры тым уціску і бяспраўі, якіе панавалі ў расійскай дзяржаве. Ён становіцца сябруком таемнай арганізацыі, каторая мела на мэце утварыць вольные славянскіе рэспублікі. За гэта яго аддалі ў салдаты і саслалі на усход эўропэйскай Расіі, забараніўшы маляваць і пісаць вершы.

Дзесяць год пражыў Шаўчэнка на берагох Каспійскага мора, далёка ад бацькаўшчыны, пры самых цяжкіх варунках. Яму ня толькі забаранілі пісаць і маляваць, але навет чытаць не дазвалялі.

Сын прыгоньніка, Шаўчэнка больш за каго іншага адчуваў горо й нядолю людзей, жывўшых пад паншчынай. Шмат напісаў ён вершаў, гдзе малюе абразкі з жыцьця часоў паншчыны, абразкі поўные рэяльнай праўды і цяжкага цярпеньня. З няменшаю сілай выступае Шаўчэнка і проці царату. У царох бачыў ён усю віну цяжкага грамадзянскага ладу, калі адны гандлявалі другімі, ды істнавала паншчына. Цары—гэта каты; зьдзекуюцца яны з усяго, што людзі лічаць сьвятым.

Ў адным сваім творы Шаўчэнка малюе адносіны душы украінскага народу да цароў. Ён перадае размову трох пакутуючых душ. Духі апавядаюць, за што церпяць кару і чаму ня пушчаюць іх у рай. Першы дух кажа: калі цар Пётра I варочаўся з поля бітвы пад Палтавай, гдзе была разьбіта збройная спроба народу украінскага вярнуць сваю незалежнасьць, то папрасіў малую дзяўчынку напаіць яго каня. Дзяўчына напаіла, але, прышоўшы да хаты, заразжа памерла і дагэтуль пакутуе за тое, што „цару маскоўскаму каня напаіла.“ Другі дух: малым яшчэ дзіцём быў ён, калі матка паказала яму на Днепры залаты човен, у каторым ехала царыца з сьвітаю. Дзіця глядзело і сьмялося. За гэта толькі, што нібы прывітало сьмехам царыцу Катарыну—„страшнага ворага Украіны, галодную ваўчыцу,“—памерло дзіця, а душа яго пакутуе і ня мае доступу ў рай.

Ў адносінах да грамадзянскай несправядлівасьці Шаўчэнка быў грозным прарокам, адважна паказуючы голую праўду. Ён не аграічыўся ў барацьбе за волю народную адным пісаньнем вершаў і палажэньнем поэты. Сыну няшчаснага народу, аддаваму целам і душою гэтаму народу, аднаго пісаньня было мала. Ён бярэ чыннае учасьце ў барацьбе з расійскім царатам і ўступае да „Кірыла-Мэтодыеўскага брацтва,“ меўшага на мэце злучэньне ўсіх славян. Украінцы, беларусіны, палякі, чэхі, сэрбы, расійцы і іншые павінны былі утварыць незалежные дэмакратычные рэспублікі, а потым злучыцца ў супольную агульна - славянскую фэдэрацыйную дзяржаву.

Але нядоўга мог Шаўчэнка працаваць для дабра свайго народу. Данос, арэшты сяброў брацтва, 10 год салдацкай службы на краі сьвету ў пустыні былі нарадаю за яго нацыянальную працу.

Шаўчэнка панёс нацыянальную кару за ўсіх сяброў брацтва. На ім памсьціўся цар і царскіе каты. Цар абурыўся за тое, што ў адным вершы вычытаў абразу царыцы Катарыны, а яго прыслужнікі за тое, што Шаўчэнка праклінаў паншчыну.

Палітычным ідэалам Шаўчэнкі быў грамадзянскі лад „без мужыка і бяз пана“, каб працаўнікі маглі самі сеяць і пасеянае жаць сваімі прапавітымі рукамі. Дзеля гэтага творы Шаўчэнкі маюць вялікае значэньне ня толькі для украінскай, але й сусьветнай літэратуры. Быў ён адзіным з паэтаў 40-х гадоў прамінулага веку, каторы жадаў поўнага вызваленьня працоўным людзям.

Пясьняр палітычнай волі ўсіх падняволеных народаў *бачыў тую волю ў поўнай нацыянальнай незалежнасьці*. Сьвята верыў ён у адраджэньне „абкрадзенага расійцамі“ украінскага народу, верыў у будучую незалежнасьць свайго народу, прыгнечанага „братнім“ расійскім народам.

„Не памрэ праўда наша і воля не памрэ!“—кажа пясьняр Украіны і з пераконаньнем цьвердзіць, што „паўстане праўда, паўстане воля, і ніхто ня можа закаваць у кайданы жывую душу і жывое слово“.

З верою, што народ украінскі скіне кайданы нацыянальнай і соцыяльнай няволі і што адродзіцца Украіна,—з гэтай сьвятою вераю поэта й памёр.

Падаў **Я. К.**

— З гэтага выпадае, пане..?

— З гэтага выпадае, мой каханы пане, што дабрачынная мужычка знойдзецца і для Дэзіных сіротак!

— Думка не благая! Толькі мне замінае тое, што нашые хлопы яшчэ надта цёмные, дурные... У іх гэтулькі прыхамацяў, забабонаў, і яны, апрача таго, неразумна пабожные, ці як бы ляпей сказаць. Баба напэўна не зразумее, што моральнай крыўды для яе асобы тут няма, калі ходзіць аб *выратаваньні сіротак*... А я, пане мой, хоць можа гэта сьмех, ня хочу зьвязаваць такіх, таго... такіх бабскіх пачуцьцяў з успамінкамі аб маей Дэзі. Не, ня хочу! Ды й ці будзець які толк? І ці знойдуцца сярод маіх падданых мамкі?

— О, то-то-то! У словах каханага пана чуецца даўгое быцьцё ў Англіі. А я скажу пану: я болей за каханага баві ў час у нашых багаславёных пушчах, і дух нашых хлопаў я, мой залаты пане, до-о-обра ведаю. Каго, як каго, а сьмерда знаю. Дух іх я вызукаваў адметна. Пане! любая баба за гонар будзе лічыць і пойдзе з прыемнасьцю... Пабыць у самым замку!—для іх то гэта вялікае шчасьце...

— Так, мой пане. Але я, таго... не хацеў-бы я, каб гэта пачалося ад мяне.

— Божухна мой! Толькі мікніце аканому ці войту.

— А ўсё ж, таго, няпрыемна. І толькі дзеля свае Дэзі, дзеля яе бездапаможненькіх сіротак, я складу усякую ахвяру. Ай, Дэзі, Дэзі мая! Яе ўжо няма.

II.

Поўны клопату, стары войт Рымарчук зраньня быў ня ў гумары, і ў думках пасылаў да ўсіх чартоў здохлую заморскую сучку. За-за яе, праклятай, то й дзіві, і сам страціш панскую ласку. Дапраўды, і не яго то, войтаўскі, абавязак клапаціць аб тым, што дзеецца ў самым замку. Але ён—стары, зьведаны служака, і на яго валяць усе труднейшые і няпрыемные даручэньні. Рымарчук, ідучы ў чорную хату, клапатліва загінаў пальцы: вэтэрынара да вайсковага начальніка выслалі (тут войт зпрыкрасьцю зморшчыўся, ўспомніўшы сьлёзы і выцьцё); дол сучцы ў старым парку капаюць; з заказам на памятнік у N ужо паехалі; псара Яську, што забыўся наказаць апалшчыку сагрэць пакой, дзе шчаняткі, абсеклі; астаецца глаўнае і самае дрэннае: знайсьці і даставіць у замак мамку. І як мага скарэй. Каб цябе ліхо,—дзе-ж яе так скора знойдзеш? Але ведама, што ў пяцёх акругох ёсьць мамкі. Толькі усё надта далёкіе, вёрст за дваццаць, трыццаць і далей. Трэба гнаць пасланцоў па ўсіх, а самому трэба ехаць па самую бліжэйшую. Каля чорнай хаты ўжо прыбіралі яму вазок, але пасланцы ня ўсе справіліся, і войт усердзіўся і цадняў на іх галас, раздражнёна перавёў марудных бізуном, што насіў за паясом, як адзнаку войта. З крыкамі і лаянкаю сеў ён у вазок, піхнуў паваждая ў сьпіну і пакаціў па мамку.

Бязьлюднае сьнегавое поле супакаівало. Варчаковая заядла заграбала нагамі, і сьнегавы пыл ад камкоў прабіваўся скрозь сетку і сеяўся на разгарачоные шчокі, прыемна студзячы іх. Шэра і аднаабразна было наўкола. Ані жывой душы. Прыдарожные бярозы бязуважна нулзіліся ў сваім сярэбраным прыбраньві. На ўзгорачку, ў кусточку пырхала некая азыбалая птушачка з чырвоным волем. І сумные ці няўважна-зачарствелые вароны не агалашалі сваім грубым кар каньнем зімавых палёў.

У мутна-бялёсых далях, за грабеньчем, курганьнем і кучамі сьнегу маячылі зубчатые сьцены, вежы замкаў, званьніцы, дзівосные горы, агорнутые воблачкамі. Ды не: мужыцкіе хаты, як завеяные завірухаю грудкі гною, выплываюць здалёк, сярод адзінотных бяроз і калодзежных сох з вагамі. У спозьненай гаспадыні яшчэ ўецца сіні дымок над страхою. Дзьмухаўў адтуль вецер і прынёс пах смаленай бяросты, дыму і жыльля.

Пуста на вуліцы, заваленай хваросьцем і карчамі з ляду. Пратоптаны вузенькіе сьцежачкі ад хаты да хаты, да паграбні і гуменца. Прывязаны за шулу конь жыда-перакупшчыка; ён зусім не зважае ні на праезджага пана войта, ні на вошта іншае. Мятнулася з грабянём і мычкамі лёну дзеўка і, спуджаная, той-жа час недзе прапала. Стаяла за рогам грамадка мужыкоў з сякерамі за паясамі, у шапках-віславухах. Невясёла гаманілі аб нечым з дзедам, што нёс у разьвінах рыжую асаку.

Зазьвінелі, заскрыпелі палазы пад вазком,—бліжэй, бліжэй. І ўсе мужыкі посьпешна скінулі шапкі, кланяюцца начальніку да пояса.

— Дзень добры, людзюхны!

— Дабрыдзень пану войту.

— А дзе тут жывець Тацяна Турботная?

— А вунацька тама, просім пана, тамацька на рагу, за крыніцаю жывуць Турботные.

І колькі хлопаў паслужна замахалі рукамі і аблавухамі і пабеглі наперад паказываць.

Нізкіе хацінкі і пуні ўехалі ў зямлю. Малюпаценькіе ваконцы, як бельмы ў жаласнага старца, тусклелі ў бедных сьлюдою, ў багатыроў—мутным і таўстым бутэлячным шклом. Саламяные маты і падстрэшшы закурэлі. Хаты курные, без каминоў, і дым пракурыў усе шчэлачкі. Стрэхі з нізкім шчытамі і акапамі. Сьцены абкладзены саломаю ці канапляную суваўкаю—дзеля цяпла.

Пад'язджаючы к Турботным, войт няпрыемна ўразіўся: на вуліцы, ля сьцяны стаяў царкоўны дзервяны крыж.

– Хаўтуры ў іх. Хлопчык у Турбоціхі памёр,—сказалі войту.

— „Ну, адно да аднаго,—падумаў войт,—але мамку я павінен узяць... А можа быць і ляпей: не давядзецца бабе карміць свайго дзіцёнка разам са шчанятамі“.

М. Гарэцкі.

(Канец будзе).

Слово аб нашым тэатры.

Чаму гэта, калі прыдзеш на прадстаўленьне нашага тэатру, дык некі непакой і трывога агартае, ось—быццам прышоў на досьвідкі да дарагога хворага. І усьміхаешся, і кажаш, што усё,-балазе, будзе, але ў нутры пячэ больбалючая, бо няма пэўнасьці ў душы. І праўда, шмат мы аб чым гаворым і багатые маем проэкты, ёсьць шырокі размах у думках нашых; мы ведаем, што тэатр, паставіўшы „Жаніцьбу Фігаро“, распаліў рэвалюцыю ў Францыі, што „Наталка Палтаўка“ перанесла украінскі сьцяг ад Вэнгры да Вялікага акіяну, што „Фэнэла“ ў Італіі...ах, мы ведаем, што тэатр рвець усе скловы, разьлівае сьвет, цешыць шчырым сьмехам...

І вось, будуецца наш беларускі тэатр; ёсьць розные матар'ялы, прылады, рабочая сіла, але няма цэменту. Ня чуецца ў цэлым тэатральным колектыве шчырай, жыцьцёдаўчай працы, няма студ'яваньня, я-б сказаў, над літургічнай асновай нашага *народнага* тэатру, няма той глыбокай сьвядомасьці, што іх сьвятая творчасьць ёсьць даўно чаканая страва для галоднай душы пакрыўджанага, шматмільённага народу...

Ой, паны дабрадзеі, ў чыіх руках наш сучасны тэатр! Падумайце, паразважце вы супольна, уважна над тым, што непамерна вялікую будзеце мець заслугу перад беларускай будучынай. Нясеце-ж вы ў тую новую будыніну сьвет і цяпло, каб вас сустрэлі з радасным успамінам, братоўскім абняцьцем. Ідзеце-з тэатрам, гэтай адноўленай батлейкай, па нашых пуцявінках ад вёскі да вёскі, ад места да места і апавяшчайце простым, але агністым словам, аб нараджэньні сьвету, аб трыумфу нашай праўды, аб радасьці вызваленьня Працуйце, як на полі перад непагодай, як ратуючы здабытак пры пажары! Працуйце!

Добра,—скажуць мне,—мы гатовы працаваць, але дайце нашаму тэатру самае важнае: дайце літэратуру. Дайце перш-на-перш сцэнічную камэдыю, каб яна была напісана ярка; хай у дэталях і будзе недахват, але каб цэласьць, ідэя пьесы ўрэзалася ў памяць, каб давала новае пачуцьцё ў перажываньні, каб роль, хоць з некалькі слоў, ярка характарызавала, стварала тып і давала волю мастаку выявіць сваё „я“, дайце нацыянальную драму, якую даў Выспянскі палякам, Райніс латышом, Астроўскі маскоўцам... дайце матар'яльнае падтрыманьне...

Але жыцьцё нашых часоў інакш кажа: не прасіць і чакаць, а браць і тварыць,—тварыць вечнае, сусьветнае, роднае, здаровае.

Л. Родзевіч.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Мясцовые гандляры, якіе выпісалі з Варшавы на Вялікдзень вялікіе парты тавараў, цяпер прыймаюць энэргічные меры дзеля дастаўкі гэтых тавараў у Менск. Мажліва, што з Варшавы будзе адпраўлена некалькі спэцыяльных цягнікоў з прыватнымі грузамі. У хуткім часе будзе арганізована урадовая дастаўка пачтовых пасылак. Гэтаму ў гандлёвых кругох дадаюць вялікае значэньне, дзеля таго што спадзяюцца на тое, што можна будзе пасылкамі дастаўляць у Менск значны лік тавараў.

Коапэратыўны банк Беларусі мае быць адчынены ў палове сакавіка. Устава банку будзе зацьверджана гэтымі днямі.

Шпітальная справа ў Менску будзе рэарганізована. Усе пошасные шпіталі будуць пад кіраўніцтвам спэцыяльнага аддзелу ў справе барацьбы з эпідэміяй, які арганізуецца гэтымі днямі.

Пад загадам мэдыцынскага аддзелу магістрату будуць толькі агульные шпіталі, амбуляторыі, прытулкі.

Менскі рабочы коапэратыў, па загаду адміністрацыі нядаўна перамянаваны ў саюз злучаных коапэратываў, цяпер, па загаду той-жа адміністрацыі, зноў будзе называцца рабочым коапэратывам. Выбары поўнамоцных ад раёнаў у праўленьне коапэратыву да гэтага часу не адбыліся. Упраўленьне округу павядоміло праўленьне коапэратыву, што выбары павінны быць зроблены ў адзін дзень і кандыдатамі могуць быць выстаўлены толькі прысутные на сходах. Гэта тэхнічна перашкаджае выбарам і праўленьне коапэратыву зьвярнулося ў упраўленьне округу з просьбай аб зьмене загаду.

Сельскіе коапэратывы пачалі апрацоўваць статуты дзеля прадстаўленьня іх да рэгістрацыі ў упраўленьне округу. Гэта прапанаваў ім рабіць Цэнтрабелсаюз.

Коапэратывы ня маюць гатовага, апрацованага цэнтрам, статуту і гэта можа зацягнуць надоўга скліканьне зьезду коапэратываў.

Рэквізыцыя фурманак і збожжа па вёсках Менскага округу, з прычын надблізэньня вясновых работ на полі, пасьля клопатаў інспэкторыяту сельскай гаспадаркі, спыніцца ў хуткім часе.

Рэвізіі ў аптэкарскіх магазынах зроблены былі трэцьцяга дня. У многіх магазынах знойдзены забароненые для продажы аптэкарскіе тавары ў вялікім ліку. Усе гэткіе мэдыкамэнты рэквізаваны. Уласьнікі магазынаў будуць за гэта пакараны.

У павятовага старасты пачаўся прыём просьбаў ад семьяў армейскіх салдатаў аб выдачы грашовай дапамогі.

Рэвізія мяняльных кантор будзе зроблена гэтымі днямі спэцыяльнай камісіяй, па загаду упраўленьня ўсходніх зямель.

Абавязковая такса для фурманоў мае быць апавешчана менскім камісарыятам у хуткім часе.

„Гісторыя Беларусі“ Ігнатоўскага вышла з друку. Прадаецца ў Беларускай кнігарні ў памяшканьні Беларускага дому. Апрача таго, так сама мае прадавацца ў кнігарні Цэнтрабелсаюзу.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец—К. ТАРЭШЧАНКА.

З дазв. вайсков. цэнзуры № 59, 16/ш.

Менск. Друкарня Інвалідаў.